

## Závěr

Příliv přímých zahraničních investic znamenal pro Českou republiku bezesporu výraznou podporu po dobu její transformace na tržní hospodářství. Se vstupem zahraničních investorů přichází celá řada pozitivních efektů. Jejich investice nahradily nedostatečné domácí úspory a přispěly tak ke kapitalizaci ekonomiky. Zahraniční společnosti přetvořily vlastnickou strukturu strategicky významných podniků, změnily organizační uspořádání, zavedly nové metody řízení a přispěly k celkové stabilizaci a zkvalitnění podnikatelské sféry. Přímé zahraniční investice se také výrazně zasloužily o modernizaci výrobní základny, transfer nových technologií a manažerských dovedností.

Díky tzv. multiplikačnímu efektu přímých zahraničních investic (crowding-in efektu) došlo také, prostřednictvím zapojení domácích firem do výrobního procesu zahraničních společností, k nárůstu produkce a vytvoření dodatečných pracovních míst přímých i nepřímých. Jedná se většinou o produkci s vyšší přidanou hodnotou, která je schopna konkurovat zahraničním výrobkům a tak se i významně podílí na exportu dané země.

V ČR také došlo ke vstupu zahraničních společností do největších finančních institucí. To mělo za následek přístup k nejnovějším finančním produktům, poskytování potřebného kapitálu domácím firmám a celkovou stabilizaci bankovního sektoru. Investice ze zahraničí jsou většinou určeny do různých segmentů trhu a přispívají tak k diverzifikaci výrobní základny a tím k větší odolnosti a stabilitě celé ekonomiky (i když v ČR je hlavním segmentem, do kterého vstupují PZI, automobilové odvětví). Nesporný je i vliv PZI na pracovní sílu hostitelské země. Nové technologie vyžadují nové znalosti a vytvářejí tlak na zvyšování kvalifikace lidského kapitálu. Spojení moderních technologií a takto vybavené pracovní síly vede ke zvýšené produktivitě práce. Zahraniční investoři v řadě případů přispívají ke zlepšování životního prostředí, infrastruktury a celkového institucionálního zázemí.

Přímé zahraniční investice pochopitelně nepřinášejí jen výhody. Jejich vliv bývá často nejednoznačný a v některých případech i čistě negativní. Takovým případem je vznik duální ekonomiky. Tento jev provází všechny tranzitivní ekonomiky a spočívá v jejich rozdělení na prosperující podniky s účastí zahraničního kapitálu a na krachující podkapitalizované domácí firmy. Budoucím ohrožením vnější rovnováhy České republiky, se kterým se lze již nyní setkat, je repatriace zisků z přímých zahraničních investic. Dalším negativním dopadem PZI

na vnější rovnováhu země je vysoká importní náročnost zahraničních investic. I přes vzrůstající podíl zahraničních společností na exportu nedochází k dostatečnému snižování schodku obchodní bilance, právě díky vysokému podílu importů na produkci těchto firem.

Přímé zahraniční investice jsou v krátkém období a v situaci, v jaké se nachází Česká republika, nepostradatelným a nenahraditelným faktorem úspěšného rozvoje a integrace země mezi vyspělé ekonomiky a „stojí za to“, aby je Česká republika stimulovala. Sporný je však jejich účinek v dlouhodobém horizontu. Proto je pro PZI důležité hlavně kvalita (vhodná struktura), nikoli kvantita. Názory typu: „Čím více, tím lépe“, zde nejsou na místě.

Systém investičních pobídek pro zpracovatelský průmysl byl vytvořen jako reakce na vývoj v okolních státech, kde byl zaveden již dříve s jasnou snahou, aby se Česká republika stala konkurenceschopná pro zahraniční investory. Ve svém důsledku tato situace znamená, že když takovýto systém je zaveden ve všech státech, tak investiční pobídky nepředstavují výhodu při přilákání investorů a investoři si vybírají zemi podle jiných kritérií. Pobídky tak znamenají určitý standart, bez kterého by zahraniční investor nebyl ochoten o dané zemi ani uvažovat.

Možná by bylo namísto se zabývat i otázkou proč když je Česká republika a všechny okolní země členem Evropské unie, není otázka investičních pobídek pro zpracovatelský průmysl řešena na celoevropské úrovni a není vytvářena jasná iniciativa k redukci investičních pobídek v rámci celé EU.

Investiční pobídky podle zákona 72/2000 Sb. způsobují, že vedle sebe fungují subjekty, pro které platí různá pravidla. Stát zde určuje, která odvětví jsou perspektivní a těm uděluje zvýhodnění. Česká republika se rozhodla postavit blahobyt na zpracovatelském průmyslu a zaměstnávání občanů v montážních závodech. To bylo opodstatněné v době přijetí tohoto zákona, ale nyní je podle mého názoru opodstatněnost tohoto zákona v jeho dosavadní podobě značně menší.

Vládní autority proto musí korigovat podmínky pro pobídnuté společnosti, možná i změnit priority na jiný segment hospodářství než je zpracovatelský průmysl, a tím ovlivňovat vhodnou strukturu přílivu přímých zahraničních investic, aby byl maximálně využit potenciál, který napomáhá ekonomickému růstu.

Další nebezpečí přímých zahraničních investic tkví paradoxně v jejich dosavadním ekonomickém přínosu. Vlády zemí, do nichž proudí pravidelně velký objem PZI, jako je v posledních letech Česká republika, mohou nabýt dojmu neomezeného trvání tohoto jevu. Tento předpoklad zahrnou do svých makroekonomických strategií a ve chvíli nevyhnutelného

poklesu přílivu PZI a zvýšení míry repatriace zisků se dostanou do velkých potíží zejména s krytím běžného účtu platební bilance.

Fenomén přímých zahraničních investic a hlavně státní podpora přímých investic ve zpracovatelském průmyslu má své výhody i nevýhody, které vlivem složitosti celé problematiky nelze chápat odděleně a spoléhat se tak na samospasitelnost právní úpravy v ČR, nýbrž PZI a pobídky hodnotit s ohledem na všechny ostatní aspekty – nejen – ekonomického rozvoje v ČR, ale i v EU.